NOORD-BRABANDER.

Dicere verum
Quid vetat? HORATIUS.

NUMMER 53. 's BOSCH. ZATURDAG, 1 AUGUSTUS 1829.

Frankrijk.

PARIJS, 27 *july.*

Een onzer dagbladen, de *Gazette de France*, bevat een artikel, hetwelk aanduidt, dat het volk tegenwoordig eene volkomene VRIJHEID VAN HET ONDERWIJS verlangt, en dus volstrekt niet wil, dat het gouvernement zich daarmede bemoeije. Om de gepastheid van dit verlangen aan te toonen, begint de *Gazette* met zich over de dwingelandij van het tegenwoordig bestuur van het onderwijs (de universiteit) te beklagen, hetwelk den menschelijken geest aan banden legt, hoezeer het de woorden van wettig order, verdraagzaamheid en verlichting in den mond voert. Vervolgens beroept zich dat dagblad op de vrijheid der drukpers, en spreekt daarvan als van een onvervreemdbaar regt, dat uit den aard der zaak voortvloeit. «Elk ingezeten», zegt de *Gazette*, «heeft de bevoegdheid, om zijne denkwijze en gevoelens door de drukpers aan duizende zijner medeburgers mede te deelen, en waarom zou men dan ook niet het regt bezitten om een honderdtal leerlingen bijeen te verzamelen en dezelve te onderwijzen?» Het artikel eindigt met een breedvoerig betoog, dat de staat van het onderwijs in Frankrijk niet verbeteren kan, zoo lang men het als eene wereldsche zaak aanmerkt, en het niet wederom aan de zorg der geestelijkheid toevertrouwd; «want de geestelijken, zegt te regt de *Gazette*, zijn wegens hunne meerdere deugden en verachting van ijdele vermaken, beter tot het geven van onderwijs geschikt, dan de wereldlijken. Zij hebben daarenboven, wegens hunnen ongehuwden staat, mindere behoeften, en kunnen dus de jeugd voor het half geld opvoeden, dat men aan de onderwijzers van de universiteit thans betalen moet.»

Nederlanden.

'S HERTOGENBOSCH, 31 *july.*

De zwitsersche regimenten, welke in onzen dienst waren, zijn uit bezuiniging afgedankt en door grenadiers en jagers, ook uit liefde voor zuinigheid en spaarzaamheid, vervangen geworden. Ziedaar de schoone woorden van onze ministers, van nuttelooze dingen af te schaffen, verkwisting te mijden en spaarzaamheid te oefenen, vervuld. Wij weten niet hoe vele Zwitzers naar hun vaderland zijn teruggekeerd; maar men zegt, dat het grootste gedeelte hier blijft, daar zij zich wel bevinden. Als wij nu slechts de helft rekenen, hebben wij toch altijd twee regimenten vrijwilligers, die zoo wel als de lotelingen soldij moeten trekken. Er blijft ons dus altoos even veel, zoo niet meer, uit te geven: *ergo* minister en *mentiris* (gij liegt) volgen elkander natuurlijk. Daar de ministers nu op dit geld geenen staat meer kunnen maken, en zij evenwel geld moeten hebben, zouden wij vragen wat er van de belasting op het gemaal zal worden, want dezelve afgeschaft zijnde, moeten zij ook de opbrengst missen, en dit zouden zij gemakkelijk hebben kunnen doen, indien zij in plaats van de Zwitzers geene jagers en grenadiers stelden; maar nu deze toch moeten betaald worden en men ergens geld moet vinden, heeft men grond genoeg om eene nieuwe belasting van hetzelfde *alooy*, zoo al niet erger dan de eerste, voor den dag te zien komen. God geve dat dit geducht ondier in de vergadering der staten-generaal versmacht worde. (*Antw. Nieuwsbl.*)

— De *Bredasche Courant*, dat ultra-ministerieel dagblad, hetwelk zoo slecht gezien is, zelfs in de koffijhuizen, waar het *gratis* gezonden wordt, herhaalt dagelijks de bekendmaking, welke onlangs in de *Gazette des Pays-Bas* geplaatst is, en betrekking heeft op de formaliteiten, welke moeten vervuld worden, om in het *collegium philosophicum* te komen. Wij verbeelden ons hierbij iemand, die zich heesch schreeuwt aan het: «Komt binnen maar, heeren en dames, komt binnen maar; men wordt hier gehuisvest, gevoed, gekoesterd, voor rekening van den Koning; komt binnen maar, heeren en dames, komt binnen maar!»

(*Journal de Louvain.*)

— De heer R....., aan wien alle eerekruisen der aarde niet zullen geven hetgeen hij niet heeft, en nooit hebben zal, had onlangs met eenen achtingwaardigen inwoner van zekere stad een zeer zonderling gesprek, «*op myn woord van eer, mynheer, ik zal het u rondborstig bekennen, dat ik nog dan my zelve moet vragen, waaraan ik de uitstekende gunst te danken heb, welke Z. M. my onlangs bewezen heeft.*» — Zijn buurman antwoordde hierop, *dit is juist, hetgeen de geheele wereld vraagt.* (*Idem.*)

— Dingsdag den 28 dezer, heeft *L. Schuurmans*, brouwer te Uden, een allerellendigst ongeluk moeten verduren. IJverig bezig, valt hij zijdelings in den ziedenden brouwketel, welk ongeluk hem, zonder eenige vroegtijdige hulp van redding, na nog 24 uren allerbetreurendst door zijne vrienden aanschouwd te zijn, zijne levensdagen heeft doen eindigen.

— Uit Rome wordt onder dagteekening van 16 dezer gemeld: men zegt, dat de gezant der Nederlanden, graaf *de Celles*, eene reis gaat ondernemen en dat de heer *Germain* de zaken gedurende zijne afwezigheid zal waarnemen.

DE PRINS VAN ORANJE, PRESIDENT VAN DEN RAAD.

Zoo is het dan uit eenige dagen geleden, dat de prins van Oranje in bediening is moeten komen als president van den staatsraad [1] en wij zullen misschien welhaast in staat gesteld zijn, om den invloed, welken hij in dezen belangrijken post zal kunnen uitoefenen, te waarderen. De tijding van hoogstdeszelfs benoeming is niet met eene onvoorwaardelijke vreugde ontvangen; de bekende geest der tegenwoordige regering deed met reden vreezen, dat die maatregel een nieuw middel zoude zijn, om de ongemakkelijke leer der ministeriële verantwoordelijkheid den bodem in te slaan. Hier de erfprins president van den raad, ginds prins *Frederik* belast met de portefeuille van oorlog, zouden zij inderdaad door hunnen rang die talrijke klasse van lieden kunnen bedotten, welke zich door menschen laten geleiden, in plaats van zich aan grondbeginselen te houden. Nogtans zoude ons deze vereeniging, op de hoogte, waartoe de openbare geest in onze provinciën gekomen is, al zeer weinig schroomenswaardig voorkomen.

Intusschen heeft het nationaal vertrouwen, hetwelk den erfgenaam van den troon omringt, de vraag, aangaande de *ministeriële verantwoordelykheid*, bijna ongemerkt doen voorbijgaan, en men heeft zich gehaast om de keuze toe te juichen van eenen prins, in welken het de publieke opinie behaagt heeft, vrijmoedigheid en gehechtheid aan onze vrijheden te erkennen. Wij zijn er verre van af om deze hoop af te keuren, maar wij moeten het bekennen, wij hebben met een levendig gevoel van smart gezien, dat de benoeming van den prins niet is gevolgd geworden van de afdanking der andere ministers en van de organisatie van een kabinet in overeenstemming met de behoeften en regten van neerlands volk. Voorzeker de eerbied alleen, welke men aan het koninklijke huis verschuldigd is, doet ons met smart zien, dat men den naam van den erfgenaam der kroon gelijk heeft kunnen stellen met die van ministers, welke over het algemeen uitgejouwd worden. Het is mogelijk, zeide men, voor twee maanden bij zich zelve, dat het komen van Z. K. H. in den raad, een teeken is van in den gang der administratie onvermijdelijk gewordene veranderingen; zouden de jongste handelingen van het ministerie veroorlooven om thans die hoop te voeden?

Laten wij nog een enkel woord zeggen over het gewaande voorregt van een *præ-advies*, hetwelk men aan den president van den raad zoude toestaan; met het bekende karakter van den prins, kan dit voorregt geene merkwaardige zwarigheden hebben, maar wanneer men alleen de prinsen in aanmerking neemt, zoude dit vooruitgestelde geene noodlottige gevolgen kunnen hebben? Wanneer de prins het eerst zijn gevoelen uitbrengt en zóó aan den raad te kennen geeft, welke de oogmerken van de regering in den voorgestelden maatregel zijn, zal er, naar het ons voorkomt, altoos iets zijn, hetwelk de raden zal verhinderen hun geheele gevoelen met die vrijheid en onafhankelijkheid te zeggen, welke voor hen noodzakelijk zijn. De heer *Mollerus*, wel is waar, schijnt ook het voorregt van een *præ-advies* te hebben gehad, hij zeide ook vooraf aan den raad het gevoelen, dat het ministerie er van verwachtte, maar boezemde de heer *Mollerus* ook die terughouding in aan de leden; zoo als de erfgenaam van den troon? *Tacitus* verhaalt ons een stuk, hetwelk geschikt is, om ons met den vinger de bezwaren aan te wijzen, welke uit dit aan den prins toegestane *præ-advies* zouden voortvloeijen. «Toen *Granius Marcellus*, prætor van Bithynien, voor den senaat gebragt werd, omdat hij kwaad gesproken had van *Tiberius*, zegt die geschiedschrijver, werd deze droefgeestige en stilzwijgende vorst, op het verhaal van den beschuldiger *Cæpio Crispinus*, zoo hevig in drift ontstoken, dat hij uitriep, dat hij zelf ook luid en onder eede in deze zaak zijne stem zoude geven, opdat de anderen zouden genoodzaakt zijn hetzelfde te doen. Er waren toen nog eenige sporen van de ten ondergang neigende vrijheid over. *Cn. Piso* vroeg aan den Keizer, op welke beurt zult gij spreken, *Cesar*? Indien gij het eerste stemt, zal ik u kunnen volgen; maar indien gij dit na de anderen doet, vrees ik bij ongeluk eens van de uwe verschillende stem te zullen uitbrengen. Door deze aanmerking getroffen en gevoelende dat hij zich te ver had laten vervoeren, veroorloofde *Tiberius*, dat *Mar-*

---

1 Op den 1 julij, indien men de hollandsche dagbladen gelooven mag.

cellus vrijgesproken van de beschuldiging van gekwetste Majesteit, welke men tegen hem gerigt had, werd naar huis gezonden *»,

Het is hier verre van *Tiberius* en den romeinschen senaat, maar is de aanmerking van *Piso* niet in alle tijden waar?

J.

MINISTERIËLE CIRCULAIRE VAN DEN 19 OCTOBER 1828.

In n° 52 van ons dagblad van den 30 julij ll., hebben wij opgemerkt, dat de minister van binnenlandsche zaken, zeer waarschijnlijk bij het verzenden van zijne circulaire van den 19 october 1828, nog eene instructie, hoe daarmede te handelen, heeft gevoegd. Zeker overtuigd, niet alleen van het onwelvoegelijke, maar tevens ook van het inconstitutionele dezer aanschrijving, heeft hij moeten veronderstellen, dat dezelve in alle provincien niet met eene gelijke lijdzaamheid zoude worden aangehoord en met eene slaafsche toegevendheid aangenomen, en mitsdien aan de gouverneurs de bevoegdheid toegekend, om strijdig met het slot der aanschrijving dezelve aan de provinciale staten mede te deelen, op dien tijd en op die wijze, als zij zulks het meest gunstig zouden oordeelen.

Vandaar dan ook, dat deze circulaire in eenige provincien bij de opening der vergadering van de algemeene staten is voorgelezen, en op die wijze zijn de leden meest verrast geworden; in andere, waarin men waarschijnlijk meer tegenstand verwachtte, heeft dezelve een tusschenspel uitgemaakt; of tot eene afscheids-redevoering van den gouverneur gediend, en waardoor alle discussien over dezelve werden afgesneden.

In Noord-Braband is de mededeeling dadelijk bij de opening der vergadering gedaan, en kon als een vervolg beschouwd worden van de aanspraak van den heer gouverneur. — Door niemand der leden regt verstaan zijnde, wat de aanschrijving eigenlijk inhield of welke bedoeling dezelve had, werd de aandacht ook dadelijk daarvan afgetrokken, door het voorlezen der stukken, die aan de vergadering tot overweging werden aangeboden.

Bij het lezen van het verbaal in de eerstvolgende vergadering, van het verhandelde in de vorige, waarin gebragt was, dat de voornoemde circulaire voor notificatie was aangenomen, werd het abusieve daarvan door een der leden opgegeven, die aan de vergadering deed opmerken, dat dezelve niet in deliberatie was genomen, en dus, dat daarop geen besluit, om die voor notificatie aan te nemen, was gevallen; dat indien men over dezelve had moeten delibereren, de vergadering zich dan in de verpligting zoude hebben bevonden, tegen den inhoud daarvan, als strijdig met de regten der provinciale staten, te moeten protesteren; welke opmerking door andere leden dadelijk werd ondersteund; en daar den heer gouverneur van de gegrondheid dezer aanmerking al spoedig overtuigd was, en ongetwijfeld niet verlangende, dat deswege eenige discussien zouden worden aangevangen, verklaarde Z. H. edele gestrenge, dat hij er niet tegen was, dat het verbaal in dier voegen veranderd werd, als zijnde de circulaire ook niet aan de vergadering, maar aan hem alleen gerigt, in welke verklaring algemeen berust werd, doch welk verhandelde niet anders kan worden opgemaakt, dan dat de vergadering tegen het onwelvoegelijke, ja inconstitutionele van meer gemelde circulaire heeft geprotesteerd, ten minste deszelfs inhoud niet heeft willen erkennen, noch toestemmen.

In eenige provincien is over de circulaire niet gedelibereerd; men beschouwt dezelve zoo als in Limburg, als niet aan de algemeene staten geschreven te zijn. In Luik en Zuid-Braband heeft men daar meer dadelijk tegen geprotesteerd, en in geene der provincien is dezelve als een wettig of behoorlijk stuk beschouwd en aangenomen.

Zoo als wij in ons vorig nummer gezegd hebben, schijnt voornoemde circulaire deszelfs aanwezen daaraan alleen verschuldigd te zijn, dat het ministerie, bewust en overtuigd van het bestaan van onderscheidene grieven, beducht is geweest, dat de provinciale staten, aan welke bij art. 151 der grondwet niet alleen de bevoegdheid, maar in zekeren zin ook de verpligting is opgedragen, om de belangen van hunne provincien en derzelver ingezetenen bij den Koning en de staten-generaal voor te staan, daarvan aan Z. M. op eene constitutionele wijze zoude doen kennis dragen.

Door den hevigen maatregel, die in het jaar 1826 in Noord-Braband is uitgevoerd, heeft men voor het volgend jaar eene algemeene verslagenheid in al de provincien bewerkt, maar in het jaar 1828 is men in eenige daarvan teruggekomen, hetwelk de buiten dienststelling van twee gouverneurs heeft ten gevolge gehad, maar daar zulke strenge maatregelen niet wel bij voortduring kunnen werken, schijnt men op een ander middel te zijn bedacht geworden, en wel door nog eene batterij te voegen bij de instructie voor de gouverneurs, van den 15 december 1820, tegen de bij de grondwet aan de provinciale staten toegekende regten.

---

* Exarsit adeo, ut rupta taciturnitate proclamaret, *se quoque in ea causa laturum sententiam palam et juratam*, quo cæteris eadem necessitas fieret. Manebant etiam tum vestigia morientis libertatis. Igitur Cn. Piso: QUO LOCO CENSEBIS, CÆSAR? *Si primus, habebo quod sequar; si post omnes, vereor ne imprudens dissentiam.* Permotus his, quantoque incautus efferbuerat, pœnitentiæ patiens tulit absolvi reum criminibus majestatis.

TACITI, *Annal.*, lib. I, c. 74.

In n° 35 van ons dagblad van den 20 junij ll., hebben wij overtuigend aangetoond, dat art. 146, 149 en 151 van de grondwet, in geen verband kunnen noch mogen worden beschouwd, en dat art. 27 der instructie, van de gouverneurs van geene toepassing kan gemaakt worden op de besluiten der provinciale staten, volgens art. 151 der grondwet, tot het maken van adressen, hetzij aan den Koning of aan de staten-generaal.

De *Gazette des Pays-Bas* en alle ministeriële verdedigers, zullen geene weldenkenden en onpartijdigen kunnen overtuigen, dat er geen verschil bestaat tusschen de bedoelingen en strekkingen van art. 143 en volgende en art. 151 der grondwet; bij de eerste wordt de magt der staten omschreven, en bij art. 151 wordt hun eene bevoegdheid toegekend, die zij ook zonder het bepaalde bij dat artikel zouden hebben, maar nu door de meer stellige verklaring in zeker opzigt ook als eene verpligting voor hen moet worden beschouwd.

Daar de provinciale staten bij het vaststellen van reglementen, volgens art. 146, misbruik van hunne magt zouden kunnen maken, is door het bepaalde bij art. 149 daartegen zeer wijsselijk voorzien, maar nimmer kan uit de bevoegdheid, die aan dezelve bij art. 151 is toegekend, het geval geboren worden, dat daartegen van de magt, die den Koning krachtens art. 149 heeft, zoude kunnen noch behoeven gebruik gemaakt te worden.

Immers, volgens art. 151 der grondwet, hebben de provinciale staten geene magt om reglementen of verordeningen te maken, welke met bestaande wetten of het algemeen belang strijdig zouden kunnen zijn, en dus kan art. 149 en het daaruit voortgevloeide art. 27 der instructie, daarop van geene toepassing gemaakt worden.

Bij art. 151 is aan de staten alleen de bevoegdheid toegekend, zoo niet de verpligting aanbevolen, om de belangen van hunne provincien en derzelver ingezetenen bij den Koning voor te staan, en welk kwaad, of welke verwarring kan hier niet geboren worden? Op welke wijze zouden verzoekschriften met de algemeene wetten of met het algemeen belang strijdig kunnen bevonden worden? Integendeel kan hierdoor Z. M. op eene grondwettige wijze bekend gemaakt worden met de grieven, welke soms door een kwalijk gezind ministerie mogten worden veroorzaakt; terwijl het bij eene bevinding, dat dezelve ongegrond mogten wezen, den Koning immers vrij staat, het daarbij verzochte van de hand te wijzen. — Bij het rapport, dat de ontwerpers der grondwet aan den Koning hebben aangeboden, wordt gezegd: *de staten zullen de behoeften en nooden hunner provincien en de redelyke begeerten van des Konings onderdanen ter zyner kennis brengen,* (*art.* 151); hoe is het nu mogelijk, dat hieruit kan worden opgemaakt of afgeleid, dat dezelfde staten, die hier zijn aangewezen, om van deze bevoegdheid gebruik te maken, in zekere gevallen vooraf de goedkeuring van Z. M. of van hoogstdeszelfs gedienstige ministers zoude noodig hebben, en *Nota Bene,* dat dit zoude moeten worden opgevolgd, door en voor eene vergadering, welke dikwijls zal gescheiden zijn, voor dat de aanvraag tot het maken van een adres kan zijn verzonden, en ten andere, waar staat het geschreven, dat geene belangen van de ingezetenen bij den Koning mogen worden voorgestaan, dan die alleen enkele personen, of die van de ingezetenen, maar van eene provincie betreffen? bestaan er niet veel meer redenen, om Z. M. te mogen, ja te moeten bekend stellen met die bezwaren, die algemeen drukken? en wie zijn daartoe met behoud van rust en vrede beter in staat, dan de provinciale staten? Kan het niet mogelijk wezen, dat, zoo als de ondervinding helaas bewijst, dat door ministeriële verordeningen of door besluiten, welke men van de toegevendheid van den Koning heeft weten te verwerven, een gedeelte der ingezetenen in meer dan eene provincie, ja vier vijfde gedeelte der bevolking in het geheel rijk bezwaard, ja in hunne regten verkort worden, en mogen deze bezwaren, omdat zij zoo algemeen treffen voor diegene, die daarmede het meest bekend, ja het best bevoegd zijn daarover te kunnen oordeelen, niet onder het oog van Z. M. gebragt worden? Mag zulks niet gedaan worden, om niet in tegenstrijd te wezen met diegene, die belang hebben de waarheid voor Z. M. te verbergen; die misbruik maken van de achting en de liefde, die de ingezetenen hoogstdenzelven toedragen; die uit de daarvan openbaar gegeven blijken bij de laatste reis van den Koning door eenige provincien, het niet bestaan van grieven willen afleiden; die de verklaringen van diegene, die personele gunsten en bijzondere voordeelen genieten, of er op uit zijn, om met eere, of beter gezegd, met onderscheidings-teekenen beloond te worden, tot staving van hunne misleidingen doen strekken; mogen deze bezwaren, wij herhalen het, niet op eene bedaarde, eerbiedige en constitutionele wijze onder het oog van Z. M. gebragt worden? Wat moet er dan van die regten geworden, die den ingezetenen zonder onderscheid van godsdienst of geboorte, bij de grondwet zijn gewaarborgd? Wanneer een ministerie, dat de algemeene achting verloren heeft, om zich daarover te wreken, of mogelijk uit andere inzigten inbreuk op volks-regten en vrijheden wil maken, en den Koning door valsche rapporten misleiden?

Dat deze ministeriële aanschrijving ook maar voornamelijk ten doel heeft gehad, zoo als wij in ons vorig n° 52 reeds hebben doen opmerken, om de adressen der provinciale staten voor te komen, die deze zich zouden verpligt vinden te maken over de grieven, nopens het openbaar onderwijs, en de daarmede in

verband staande bezwaren, betrekkelijk den roomsch-katholijken godsdienst, kan uit het gedrag van de meeste heeren gouverneurs duidelijk worden opgemaakt; en die ten deze wel zeker volgens de bij hen met de circulaire ontvangen instructie zullen hebben gehandeld. — Immers in eenige provincien zijn door de gouverneurs geene bedenkingen gemaakt tegen de resolutien tot het maken van adressen over onderwerpen, die ook bij koninklijke besluiten zijn geregeld en waaromtrent stellige bepalingen zijn vastgesteld, als het beschikken over de barriergelden, strijdig met art. 150 der grondwet, nopens het verbod van het gebruik maken der fransche taal; over de overbrenging der verpligting ten lasten der provincien, om de provinciale hotels te onderhouden; over de belasting van 4 ten honderd, die zonder toestemming der staten-generaal, op een gedeelte der armengoederen wordt geheven, en meer andere. — De bewustheid van het willekeurige dat opzigtens het onderwijs bestaat; het verlangen om den godsdienst naar de grillen te schikken van eenige die voorgeven tot de roomsch-katholijke Kerk te behooren; die de voorschriften van die Kerk haten, en het met hun geweten niet kunnen overeen brengen dezelve te verlaten; en die ten deze ondersteund worden door geslagen vijanden, niet alleen van de roomsch-katholijken, maar van allen die belang stellen in de toegekende vrijheden der ingezetenen, schijnende bijzondere drijfveren te zijn, van al de maatregelen, welke men sedert ruim 4 jaren heeft zien in het werk stellen, waardoor de rust in het rijk is gestoord; waardoor het mistrouwen jegens het gouvernement is daargesteld, en de bestaande eensgezindheid verbroken, die tusschen de leden van onderscheidene kerkgenootschappen, bevorens bestaan heeft, en alle welke moeijelijkheden, wanneer men den stand van zaken, waarin men thans verkeert, met bedaardheid en behoorlijke kennis nagaat, niet zullen worden vereffend noch uit den weg geruimd, dan door eene verandering van ministerien (als zijnde de thans in bediening voor geene opregte bekeering meer vatbaar), bestaande uit mannen die den Koning met eene ware liefde zullen dienen; die de grondwet welmeenend zullen doen uitvoeren, en die de daarbij toegekende regten aan een ieder zullen doen genieten, dan en dan alleen zal men over geene grieven meer hooren klagen, de rust en eensgezindheid zien herleven, dan zullen geene ministeriële circulaires meer noodig zijn, en met regt zal men dan de Nederlanders als een der gelukkigste volken van Europa kunnen noemen.

In den *Courrier de la Meuse* is het volgend stuk geplaatst geweest.

Byzondere zaak betrekkelyk het algemeen belang.

Op de requesten van *A. G. Verheyen* c. s., te 's Bosch, houdende verzoek om een voorschot van *f* 20,000 tot oprigting eener societeit aldaar.

Gezien het gemeenz. rapp. van den min. van just. en binn. zaken van 18 feb. en 2 maart.

Gelet op ons rescript van 5 maart ll. n° 86.

Gezien 't rapp. van min. v. binnenl. van 4 april ll., benevens de daarbij gevoegde missive van gouv. van N.-Brab.

Onzen min. van fin. gehoord. Rapp. 22 april 1829.

Gezien verder rapp. van den min. van binn. zaken van 18 dezer.

In aanmerking nemende, dat de adressanten bij de oprigting eener nieuwe societeit, bepaaldelijk ten doel hebben, om den minzamen omgang tusschen de onderscheidene kerkgenootschappen te 's Bosch, te bevorderen, — en willende medewerken tot het bereiken van dat heilzaam oogmerk.

Hebben goedgevonden en verstaan.

1°. Het ten request gedane verzoek inwilligen en aan de requestranten alsmede aan *J. C. van Duren*, aannemer der op te rigten societeit te 's Bosch, ten voorschreven einde uit 's rijks schatkist te verleenen een voorschot van *f* 20,000 tegen een' jaarlijkschen interest van 2½ pCt., zullende de eene helft van dat voorschot dadelijk en de andere helft na verloop van 6 maanden worden uitbetaald. —

2°. Te bepalen,

a.) Dat het voor te schieten kapitaal van *f* 20,000 bij jaarlijksche termijn van *f* 1,000 zal moeten worden afgelost.

b.) Dat tot zekerheid van meergedacht kapitaal en van de geregelde aflossing en rente-betaling, als eerste hijpotheek zullen moeten worden verbonden, niet alleen het bereids aangekochte lokaal, maar ook de verdere gebouwen en getimmerten, welke ter beschikking der societeit zullen worden daargesteld, zoo mede de jaarlijksche contributie van hare leden.

c.) Dat ter verzekering der onderpanden, het tegenwoordige en de verdere aan te bouwen localen in eene brand-waarborgmaatschappij zullen moeten worden verzekerd. —

3°. De voldoening van meer gemeld voorschot van *f* 20,000 voorloopig aan te wijzen uit de millioen guldens, bij art. 2 der wet van den 27 dec. ll., *Staatsb.*, n° 87, voor onvoorziene uitgaven over 1829 ter onzer beschikking gesteld, behoudende ons voor de nadere regeling dezer uitgaven; zoodra andere fondsen mogten beschikbaar gerekend worden.

Afschriften enz.

Bij het lezen van dit besluit moeten dadelijk de volgende bedenkingen in het oog vallen:

1°.) Of eene societeit, waarvan de burgemeester der stad aan het hoofd der kommissarissen staat, en dus verondersteld moet worden zamengesteld te zijn uit de voornaamste ingezetenen der stad, niet moest geacht worden zelve in staat te zijn om, tot de oprigting van dezelve, de noodige fondsen, hetzij bij deelneming der leden of anderzins, te vinden, zonder tot het gouvernement recours te moeten nemen? — Er bevinden zich onderscheidene societeiten binnen 's Hertogenbosch, die meest allen in de laatste jaren aanzienlijke gebouwen hebben doen daarstellen, en waaronder die van de UNIE, die niet alleen in den loop der laatste tien maanden een erf voor eenen tuin heeft aangekocht, maar tevens een zeer fraai gebouw aan de Zuid-Willemsvaart heeft doen bouwen, en ofschoon deze societeit nog geene 60 leden telt, heeft men de fondsen onderling gemaakt.

2°.) Waarom door den heer *A. G. Verheyen* c. s. als eene beweegrede tot het bekomen van een subsidie uit 's rijks kasse kan zijn opgegeven, dat de op te rigten societeit bepaaldelijk ten doel zoude hebben *om den minzamen omgang tusschen de onderscheidene gezindheden te 's Bosch te bevorderen*, daar het zoo wel aan den heer *Verheijen* c. s. als aan ieder ingezetenen van die stad en ook zeker aan den heer gouverneur bekend is, dat er geene andere societeiten aldaar bestaan, waarvan de leden uitsluitend tot het een of ander kerkgenootschap behooren? — Zoo wel in de bestaande societeiten als in partikuliere gezelschappen, is de zamenleving tusschen de leden van verschillende kerkgenootschappen altijd minzaam en ongestoord geweest. — De gedane opgave is dus ongegrond, en is een gewaagd voorwendsel, waarvan men de gevolgen niet heeft berekend, en welke geene andere strekking kon hebben dan om de goede trouw van het gouvernement te surpreneren of om de ingezetenen der stad als onderling onverdraagzaam en van elkander verwijderd levende, te doen voorkomen.

3°.) Het zal door niemand aan den Koning betwist worden om verzoekschriften, van welken aard ook, in handen te kunnen stellen van zoodanige ministers of authoriteiten, als Zijne Majesteit zal goedvinden, maar het kan niet onopgemerkt blijven, waarom de minister van justitie over het hiervoor aangehaald adres heeft kunnen of behoeven gehoord te worden; kon het rapport van de ministers van financien en binnenlandsche zaken niet voldoende worden beschouwd? want wat heeft de justitie met het geldelijk beheer en den minzamen omgang tusschen de onderscheidene gezindheden noodig?

4°.) Bij art. 121 en volgende van de grondwet, wordt de inwilliging der staten-generaal vereischt, om de begrooting van de uitgaven voor het rijk vast te stellen. — Deze uitgaven, zoo als zich van zelve verstaat, worden alleen tot die hoogte bepaald en toegestaan, als de behoeften van het rijk dit vorderen. Voorzeker zal niemand willen veronderstellen, dat ofschoon bij art. 61 der grondwet aan den Koning het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen is toegekend, het gouvernement de bevoegdheid zoude hebben om over 's lands gelden, tot andere einden of ten voordeele van bijzondere personen of corporatien te beschikken, dan waarvoor dezelve zijn ingewilligd.

Van dit gestelde uitgaande, kan het niet anders dan vreemd voorkomen, dat over zoo eene aanzienlijke somme, al is het ook maar provisioneel of bij voorschot beschikt wordt, en wel voor een einde, hetwelk met 's rijks beheer in geen het minste verband kan worden gebragt.

5°.) Al eens gesteld dat het millioen gulden, hetwelk jaarlijks op de begrooting wordt gebragt, niet alleen bestemd was tot vervanging van die posten, welke jaarlijks op ieder onderdeel van dezelve onder de benaming van *voor onvoorziene uitgaven* bevorens werden uitgetrokken, zoo kan het toestaan van die somme toch geene andere bedoeling hebben, dan om aan het gouvernement de bevoegdheid te geven, om in buitengewone gevallen, zonder de tusschenkomst van de staten-generaal, daarin te voorzien.

6°.) Of het gouvernement wel de bevoegdheid heeft om over 's rijks gelden, behalve die welke tot ondersteuning van de nationale nijverheid en tot aanmoediging van fabrieken, visscherijen en landbouw bij de 12 sectie van het vijfde kapittel der begrooting over 1829 zijn toegestaan, ten voordeele van bijzondere personen of corporatien te beschikken, hetzij bij wijze van ondersteuning of bij leening tegen eenen jaarlijkschen interest; en alzoo doende 's lands gelden tegen interest uit te zetten.

7°.) Of behalven het hijpotheek hetwelk op het aangekocht lokaal en de daar te stellen gebouwen tot verzekering van het kapitaal zal worden genomen, de leden der societeit, in geval van ontbinding van dezelve, ook personeel daarvoor verbonden en aansprakelijk zullen zijn, daar volgens het koninklijk besluit de gelden niet alleen aan en ten behoeve van *J. C. van Duren* zijn toegestaan, maar ook aan de heeren *A. G. Verheyen* c. s.?

8°.) Of de heeren *A. G. Verheyen* c. s. tot het doen van het in het besluit aangehaald verzoek, door de leden der societeit wel behoorlijk zijn verzocht en gevolmagtigd, waarvan in het besluit niet blijkt?

9°.) En eindelijk of aan dit verzoek en het daarop gevolgd besluit niet mede kan worden toegeschreven, de redenen waarom de heer *A. G. Verheyen* verkozen heeft, gedurende de deliberatien over de tienjarige begrooting, de stad Brussel te verlaten, ten einde alzoo buiten de gelegenheid te blijven, zijne stem daarover uit te brengen, want *ja zeggen* streed tegen zekere verpligtingen van een lid der wetgevende vergadering; en *neen zeggen*, zoude eenige excellentien hebben kunnen belgen en mogelijk het nader genomen besluit doen tegenwerken.

146ste KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ.
Getrokken op maandag, 27 julij, te Brussel.
Eerste klasse. Tweede lyst.

Nº 1671, een prijs van	f	20,000.
« 8184, — — —		5000.
« 15244, — — —		2500.
« 10765 — — —		1500.
« 16704, 13616, 6303, 16619, 15331, ieder		1000.

BEKENDMAKINGEN.

*** VERKOOP
OM UIT DE ONVERDEELDHEID TE GERAKEN.

Op dingsdag 25 Augustus 1829, des voormiddags ten 9 ure, wordt er voor het Vredegeregt in het Kanton *Brée*, Distrikt *Roermond (Limburg)*, in de gewone Zittingszaal te *Brée*, op het Raadhuis, door den Notaris *FRANS LEROY*, ter residentie *Brée*, ten gevolge vennis, op vordering der Erfgenamen SCHRIJVERS, te *Boekholt*, overgegaan tot den openbaren Verkoop van

1ste. Eene groote, welgebouwde HUIZING, STALLINGEN, SCHUUR met andere aanhoorige GEBOUWEN en BIERBROUWERIJ, geheel de muren in gebakken steen vervaardigd en met pannen gedekt; mitsgaders twee TUINEN, alles gelegen in het Dorp te *Boekholt*, op zoodanige wijze gebouwd om alle andere inrigtingen, hetzij van Branderij, Zoutstokerij, Zeepziederij, enz. daar te stellen; deze gebouwen zijn sedert eenige jaren voor de som van 3700 nederlandsche gulden tegen brand verzekerd.

2de. Een PACHTHOF, genaamd *AARTSPLAATS*, gelegen tegen de Kom der *Zuid-Willemsvaart*, in de gemeente *Beeck* (kanton *Brée*), bestaande in HUIZING, STALLINGEN, SCHUUR, andere aanhoorige GEBOUWEN, TUIN, BOUWLANDEN en BEEMDEN, zamen groot ongeveer 6 Bunders, 49 vierkante Roeden, zeer geschikt om een Magazijn op te rigten.

3de. Wijders nog onderscheidene Perceelen zoo LAND, als BEEMD en een DENNEN BOSCH, gelegen te *Boekholt* en *Brée*.

De Voorwaarden zijn ter inzage van een ieder ten Kantore van even genoemden Notaris berustende, terwijl men, zich, tot verder kennis, opzigtelijk de ligging, den aard en toestand der Goederen en Gebouwen te *Boekholt*, bij de belanghebbenden *A. HENDRIX* en *L. ROOVERS* kan vervoegen.

ALGEMEENE ONDERNEMING
DER
KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE
POSTWAGENS,
VAN
J. B. VAN GEND en LOOS.

NIEUWE DIENST
van Antwerpen naar 's Hertogenbosch,
over Breda en Tilburg
en *VICE VERSA.*

Met 1 Augustus 1829 zal de Onderneming dagelijks eene DILIGENCE doen rijden tusschen *ANTWERPEN* en *'sBOSCH*, over *BREDA* en *TILBURG*, vertrekkende van eerstgenoemde stad ten *een uur* des middags na de aankomst der POSTWAGENS van *Brussel*, *Leuven* en *Gent*, van alle welke plaatsen men dus het geheele traject door de DILIGENCE denzelfde Onderneming, in eenen dag zal kunnen afleggen.

Het vertrek uit *'s Bosch* is bepaald des voormiddags ten 11½ ure, om des avonds ten 4 ure te *Breda*, 9 ure te *Antwerpen* en 5 ure des ochtends te *Brussel* aan te komen.

Deze nieuwe Dienst correspondeert overigens met al de Steden der zuidelijke Provincien, geheel *Frankrijk* en *Duitschland*, als ook te *Breda* met *Rotterdam*, *'s Hage*, *Amsterdam*, enz.

DE KANTOREN ZIJN GEVESTIGD TE:

'sBOSCH,	bij *W. STAKENBERG*,	in het *Oud Keizers-Hof.*
TILBURG,	» *BOTERMANS*,	in de *Goude Zwaan.*
BREDA,	» *Wᵉ P. ESNAULT*,	in den *Gouden Leeuw.*
ANTWERPEN,	» *J. B. VAN GEND*,	op de *Eijer-Markt.*
	» *Wᵉ P. J. LOOS*,	Hôtel *d'Angleterre.*
BRUSSEL,	» *H. VAN HUMBEEK*,	*Rue du Marais St. Jean.*
LEUVEN,	» *F. J. HAMBROUCK*,	aan de *Visch-Markt.*
GENT,	» in het *Pakhuis* en in het *Hof van Weenen.*	
ROTTERDAM,	» in het Hôtel *St. Lucas*, *Hoogstraat.*	
'sHAGE,	» *P. RENARD*, Directeur, *op het Plein.*	
AMSTERDAM,	» *A. VAN DER HULST*, Directeur, *op den Dam.*	

*** *JAN NORBERT COOLEN*, te 's HERTOGENBOSCH, zal op Dingsdag den 4 Augustus 1829 en volgende dagen, des namiddags ten 2 ure, ten zijnen huize, verkoopen:

Eenen fraaijen INBOEDEL, bestaande in zeer fraaije MAHONIEHOUTE SEKRETAIRES met marmere Bladen, SPIEGEL CONSOLE, RONDE TAFEL met inlegbladen, KABINETTEN, KASTEN, STOELEN, en UITTREKTAFELS, BUREAUX en LADETAFELS, eene zeer goede PIANO-FORTE, extra fijne porcelein SERVIESEN en THEEGOED, KRISTAL en GLASWERK, verlakte en geplatineerde GOEDEREN, KOPER, en TIN, LINNEN en PELLEN, BEDDEN, MATRASSEN en meer andere GOEDEREN, dewelke daags te voren te zien zijn.

*** AANBESTEDING.

PASTOOR en *KERKMEESTERS* der R. K. Gemeente van *Overschie*, zijn voornemens publiek aan te besteden:

EEN NIEUW KERKGEBOUW, ten behoeve van de hierboven genoemde Gemeente, ten huize van den Kastelein ANTONIUS VAN HET WOUT, in de *Vergulde Valk*, op Woensdag den 12 Augustus aanstaande, des namiddags ten 3 ure, welkers TEEKENING en BESTEK 14 dagen voor de Aanbesteding, voor de belanghebbende, ter bezigtiging zal leggen, ten huize van den Heer ANTONIUS VAN LOOSBROEK, wonende in den *Droogen Hoek*, aldaar, des voormiddags van 9 tot 12 ure, en des namiddag van 2 tot 6 ure, uitgenomen de Zon- en Feestdagen.

Nadere Information te bekomen bij den Architect der Stad Rotterdam, *welke met de directie tot den opbouw belast is.*

ZEGT HET VOORT.

De prijzen der granen alhier, van donderdag den 30 julij zijn geweest:

Rogge,	het nederlandsch mud,	f 6-70 à 5-35.
Boekweit,		« 4-00 à 3-50.
Haver,		« 0-00 à 0-00.
Garst,		« 0-00 à 0-00.
Het nederlandsch pond boter.		« 0-54 à 0-45.

De drie nederlandsche ponden roggebrood 30 cents.

PRIJZEN DER VOLGENDE EFFECTEN.
AMSTERDAM, 28 JULIJ.

				Gebl.
Nederlanden.				
Werkelijke Schuld.	à 2½	pCt.	59 ?/? - 3/4 à	59 7/16
Uitgestelde dito			[illegible]	31/32
Kansbiljetten.		f	[illegible]	21 ?/16
Stellen van uitgeloten dito.			[illegible]	
Amortisatie-Syndikaat	4½	pCt.	100 ½ - 100 ?	100 ?/16
Domein Losrenten	2½	«	98 ½ - ¾	98 9/16
Handel-Maatschappij.	4½	«	87 ¼ - ½	87 3/8
Frankrijk.				
Inschrijving op het Grootboek.	3	«	81 ¾ - 82	81 ?/16
Certifikaten van dito	«	«	76 ½ - 77	
Rusland.				
Bij *Hope* en Cº	5	«	100 ¾ - 101 ¼	101
Negociatie 1828.	5	«	99 ¼ - ½	99 3/8
Inschrijving op het Grootboek.	6	«	59 - ¼	59 ¼
Certifikaten van dito.	«	«	59 ½ - 60	59 ¾
Cert. dito Hamburg Admin.	5	«	89 ¾ - 90 ¼	90
Dito te Londen genegocieerd.	«	«	91 ¾ - 92 ¼	92
Pruissen.				
In Londen genegocieerd.	«	«	112 ½ - 112 ½	
Idem 2de Ligting	«	«	111 ½ - 112 ½	
Spanje.				
Neg. bij *Hope* en Cº	5½	«	29 ¼ - ⅜	29 ½
Te Parijs en Londen gedomd.	5	«	6 ¾ - 7 ¼	7 ⅛
Renten perpetuel	«	«	49 ¾ - 50 ¼	
Coupons		f	7 ½ - 9	
Polen.				
Loten		f	89 ¼ - 90 ½	
Weenen.				
Bank.	5	pCt.	92 ½ - ¾	92 ½
Dito.	4	«	[illegible]	76 ½
Certifikaten.			[illegible]	
Metalieke.			[illegible]	96 7/8
Dito te Londen genegocieerd		«	96 ½ - 97	96 ¾
Dito.	2½	«	50 ¼ - ¾	
Bank-Aktien	3	«	1365 - 1370	1367 ½
Aandeelen f 100 bij *Rotschild*.		«	197 - 199	198
Dito « 250 dito	4	«	306 - 308	
Napels.				
Cert. bij *Lamaison* en *Bouwer*.	«	«	81 ¼ - ½	
Dito Napelsche Adm.	«	«	82 ½ - 83	82 ¾
Dito te Londen genegocieerd	«	«	88 - ½	88 ¼
Denemarken.				
Negociatie in Londen.	«	«	68 ¾ - 69 ½	69
Engeland.				
Geconsolideerde.	«	»	[illegible]	90 ?/16

Te 's BOSCH, bij de Gebroeders LANGENHUYSEN, Drukkers en Uitgevers, [illegible]